

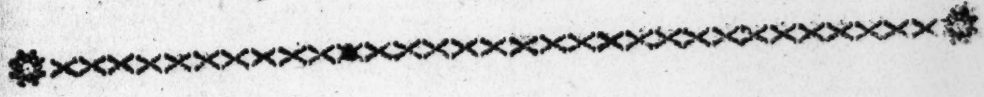
DISPUTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

QUÆDAM DE

H Y S T E R I A

COMPLECTENS.

DISPUTATIO MEDICA

IN AUGURALIIS

QUAEDAM DE

HYSTERICIS

COMPTENTIBUS

QUAM

ANNUNTIO SUMMO NOMINE

Dr. Augustus Wilhelm Leubuscher

D. GUILLIELMO ROBERTO

ACADEMIAE MEDICAE

ALPHABETICO

ET NOBILISSIMO FACULTATIS MEDICAE

ALPHABETICO

SEMINARIO MEDICO

ET DE RECTING

Typographia

GUILLIELMO ROBERTO

ALPHABETICO

ALPHABETICO

ALPHABETICO

ALPHABETICO

ALPHABETICO

ALPHABETICO

ALPHABETICO

ALPHABETICO

ALPHABETICO

Robertson (Guil)

DISPUTATIO MEDICA,
INAUGURALIS,
QUÆDAM DE
H Y S T E R I A
COMPLECTENS.

QUAM,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,
D. GULIELMI ROBERTSON, S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Præfeti;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
Et nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subijcit

GULIELMUS ROBERTSON, A. M.

S C O T U S,

Societ. Reg. Med. Edin.

Necnon

Societat. Antiq. Scot. Soc.

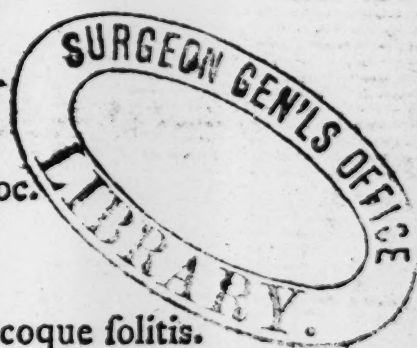
Ad diem 13. Septembris, hora locoque solitis.

E D I N B U R G I:

Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos.

5

M, DCC, XC.

ANDREW ROBERTSON

ARRIVED

TO

Hand of the

D. A. D.

A U C T I O N

ANDRÆ ROBERTSON,

ARMIGERO,

Patri suo,

Hanc disputationem,

Pietatis debitae testimonium,

D. D. DQUE

AUCTOR,

DISPUTATIO MEDICA

ANDRÆ ROBERTSON

GUERDAM DE
ANNIS 1780

H Y S T E R I A

COMPLETUS

ERRATA:

Pag. 4. l. 13. *pro* convulsionēs *lege* convolutionēs

14. 17. *post* quoniam *supple* illas natura

42. 5. *pro* dententus *lege* detentus

DISPUTATIO MEDICA,
INAUGURALIS,
QUÆDAM DE
H Y S T E R I A
COMPLECTENS.

QUAMVIS ex omnibus, quibus genus humanum torquetur, malis, nullum hysteria, rarius licet exitiali, aut vultu, aut forma terribilius sit; nescio quonam tamen inauspicato casu evenit, ut diri hujus morbi naturam parum adhuc calleamus; quod eo magis dolendum, cum non senio, morbisque confectas, sed hila-

res, pulchras, amabiles, et aetate florentes, maxime obnoxias esse, perpendamus.

Nullibi magis quam hic fallaciora eminent signa ; adeo ut Sydenham, ingenii acumine insignis, posuerit, ‘ Ea tam varia, atque ad invicem
 ‘ contraria specie variare, quam nec Proteus ludit
 ‘ unquam, nec coloratus spectatur Chamaeleon.’
 Morbi itaque definitionem omnibus numeris absolutam audere, arduum adeo et difficile est, ut vix aegre quovis ingenii nisu fieri possit :
 Ideoque venerandi Cullen, qui calamo suo monumenta aere perenniora exegit, morbique nostri lineamenta eminentiora, ingenio sibi proprio, ad vivum depinxit, definitionem subjungere fatis habeo.

‘ Ventris murmura ; sensus globi in abdomine se volventis, ad ventriculum et fauces
 ‘ ascendentis, ibique strangulantis ; sopor ; convulsiones ;

‘vulsiões ; urinae limpidae copia profusa ;

‘animus nec sponte, varius et mutabilis *.’

Cum vero morbi curatio non tam ex signorum enarratione, quam ex causarum notitia, pendeat, usitatiores, quae accessum antecedunt, comitantur, quaeque statim subsequuntur, phaenomena enarrare satis habebimus.

Paulo ante accessionem, aegroti, languore, lassitudine, debilitate, frequente suspirio, oscitatione, et pandiculatione, corripitur : Mens incerta, levis, nec sibi constat ; adest anxietas ingens, corque vehementer, praesertim his, ‘Quae
‘extabescentium pene formam prae se ferunt,
‘tum etiam juvenculis febre alba pallefcentibus †,’ palpitat. Sensus, tum interni tum externi, afficiuntur ; hebetantur oculi ; spiritus difficilis ;

* Vide Cullen. Synop. Nosolog. Meth. Gen. LXIII.

† Sydenham.

ficilis; urina copiosa, et instar aquae limpidae, redditur. His subitus horroris ac frigoris sensus, cum repentino calore frontem, genas, tempora occupante, supervenit: Caput, praesertim occiput, dolore quodam infixio, vix tolerando, clavum quasi a malleo percussum referente, cui nomen *clavus hystericus*, afficitur.

Ingruente paroxysmo, omnia signa in pectus ruere, simulque aegra motum obscurum, in ima et sinistra abdominis parte, et quasi circa sedem uteri, sentit; unde globus nunc major, nunc minor, mollior duriorve, qui post varias convulsiones intestinorum quasi tractum sequentes, atque inflatione murmureque stipatas, tandem ad ventriculum citius ocyus ascendit, ubi inflationem, dolorem, anxietatem, nauseam, vomitumque, aliquando enormem, excitat. In quibusdam exemplis haud ultra progreditur; saepius tamen ad fauces postea ascendit, quibus haerens,

haerens, deglutiendi spirandique difficultatem movet; jamque veluti fune strangulata, aegra globum sentit.

Hic molestiae sensus nonnunquam plures dies sine ullis aliis morbi signis, vel postquam alia cessarunt, persistat; sed plerumque, cito post globum in fauces appulsum, alia signa superveniunt: Totum corpus, aut pars, praesertim vero truncus, diris convulsionibus quatitur: Digiti in volam spasmis trahuntur aegrae, quae plerumque ictus congeminans, pectus sibi alterius manus pugno contracto violentissime plangit. Umbilicus vi retrorsum trahitur, adeo ut fovea fatis ampla, media videatur.

Intestina obmurmurant, tantaque vi constringitur ani sphincter, ut ne vel minima fistula, qua liquores in anum injiciuntur, immitti queat, neque flatibus intus conclusis ullus detur exitus;
urina

urina interim penitus supprimitur. Aegra vel delira et absona balbutit, vel diro ejulatu spectantes perterret; corporis truncus, motu spastico, antrorsum vel retrorsum trahitur; palpebrae et oculi nonnunquam fixi et immoti sunt, hique interdum caligant, quod illustrissimus Monro, oculi muscutorum, nervum opticum comprimentium, spasmis adjudicandum censet. Artus ut in tetano rigide extensi, est ubi catalepsis aggreditur, ita ut omni sensu ac motu expertes, instar statuarum, rigeant, artusque omnes novos situs retineant; mox totum corpus incredibili velocitate in gyros agitur, nunc profundo sopore opprimuntur; et nonnunquam signis apoplexiae tentantur. Aliquando hemiplegia insequitur; ventriculus saepe omnibus dyspepsiae signis torquetur, qualia sunt, anorexia, nausea, vomitus, inflatio, ructus, ruminatio, cardialgia, gastrodynia, pica, malacia, bulimia, borborygmi, &c. Saepe ingens oppressio, anxietas

et

et dolor, praecordia urgent. Alvus plerumque pertinaciter adstricta est, sine arte vix solvenda, et saepe dolore, inflatione, et borborygmis convellitur; est ubi gravi colica, torminibus intestinalium, vomitu pertinaci, quibusdam in exemplis multos dies perstantibus, et in icterum nonnunquam desinentibus, crucientur; alias vero alvus solvitur, adeo ut, torquente paroxysmo, magna proluvie, tenesmo, et intestini recti dolore vivido et urente, crucientur. Ingens pulsus in abdomine interdum, vehemensque ad mingendum stimulus sentiuntur, et urina limpida instar aquae redditur; nunc dolor circa renum regionem angit, qui accessum nephriticum adeo ad vivum simulat, ut hunc ab illo nullatenus dignoscere queas; doloris enim species ac sedes, in utroque morbo eadem; dolorque, vomitu perpetuo stipatus, ureteris cursum sequitur: Vesica gravi etiam dolore, vel irritationis, et caloris sensu, cum stranguria, tentatur;

interdum

interdum vero urina ex toto supprimitur. Pulmones saepe gravi dyspnoea, cum angustiae in pectore sensu, et accessu vere asthmatico; alias autem, tussi sicca crebra et fere continua, et interdum singulari sono distinguenda, afficiuntur. Cordis et arteriarum pulsus, non solum quoad vim, sed etiam frequentiam, variat, aliquando quiescit, plerumque vero ictu multo frequentiore digitum ferit: Etiam absente paroxysmo, crebrioribus ictibus, hoc morbo laborantibus quam sanis, micat. Respiratio pariter, quippe quae cordis actioni quodammodo respondeat, magnopere variat: Syncope saepe, praeceuntibus vertigine, nausea, vomitu, paroxysmisque ejus cito se mutuo subsequenter, supervenit: interdumque adeo omnibus suis numeris absoluta est, ut miserae pro mortuis sepultae fuerint. Musculi tremore spasmisque convelluntur: Partesque variae, nunc gravi dolore, constrictionis sensu comitante, laborant, nunc tensionis

fionis sensu, vel etiam tumore; et saepe eodem tempore, vel alias instar cadaverum, adeo ut nulla ratione calefieri possint, pulsu nihilominus satis bene se habente, vehementer frigent, et algent. Alias, noctu praesertim, aestus frigidique alterni sensu, quaquaversum toto corpore permeantium, torquentur: Hinc facies alternis vicibus rubescit, pallefcit, aestuat, et alget. Pruritus importunus, formicatio, edax rosionis sensus, certis partibus vagantur; cutisque aliquando purpurea efflorescentia inficitur: Sputa etiam totas septimanas continuo eduntur: Nonnunquam sudore, aliquando frigido, toto corpore diffuunt: Alias in lachrymas effunduntur, alias in cachinnos solvuntur; hique animi affectus cito semet mutuo, nulla causa manifesta, excipiunt. Somnus aut nullus, aut turbulentus, aut insomniis horridis, aut diro incubo, miseris abrumpitur. Chlorosis et leucorrhoea saepe adsunt: Menses fere semper abnormes, vel absunt,

dum vero causis gravius agentibus, convulsionibus adeo horrendis totum corpus convellitur, ut fieri non possit, quin tandem aliquando miseria exitium afferat.

Quaedam signa pathognomonica, qualia *urinae limpidae copia profusa, globus, clavus hystericus*, &c. quibus morbus semper dignosci queat, a Sydenham, Astruc, aliisque decantantur; cum haec autem multis exemplis defint, mihi potius ex omnium signorum concursu, quam ex quovis sigillatim sumpto, morbus internoscendus videtur.

DIAGNOSIS.

Pleraque hujus, aliorum morborum signa adeo ad vivum simulant, ut ea a se invicem internoscere saepe difficillimum sit.

Pleri-

Plerique etiam primae notae medici, quibus Sydenham illustris etiam adnumerandus est, ante cel. Hoffmann tempus, qui primus hysteriam ab hypochondriasi longe distare ostenderit, hosce morbos eosdem esse, et nulla alia nota discrepare, nisi quod illa foeminas, haec vero mares, adoriantur, posuere. Tametsi vero quaedam utrique morbo signa communia sint; plerumque tamen a se invicem insigniter diffident: Nam hypochondriasis ab hysteria, diversitate temperamentorum hisce morbis laborantium distat; hypochondriaci enim, fere ad unum, temperamento melancholico praediti sunt: Hoc autem notatur habitu corporis firmiore, sicco, et macro, cute dura, aspera, nigra, venis plurimis, magnis, turgidis; arteriis parvis, oculis fuscis vel nigris, capillis nigris, ficcis, crispatis, vultu fusco, gravi, meditabundo: Melancholici homines propositi tenaces sunt; fibrae musculares tardae ac torpidae; hinc pulsus tardiores, nec facile

facile movendi, secretionefque et excretiones parciore et acriore : Omne animi affectu aegre fufcitant, femel vero impreffi diutius manent : Hinc fit, ut hyfteria rariu tententur.

Contra vero temperamentum fanguineum, quod folidis laxis, fanguine et humoribus plenis, cute levi, molliore, nitente ; capillis molli- bus, fuccofis, rufis, flavis vel albis, venis exili- oribus, arteriis vero amplis, vultu florido ac hilari, magna fentiendi et movendi facultate, et hinc pulfu frequentiore, facileque movendo dig- nofcitur, hyfteria faepius laborant : Secretiones pariter ac excretiones his copiofiores ac mitio- res, ingeniumque verfatile ac vividum, funt. Affectus facile concitantur, aeque facile fopiti, debiles funt, et mutabiles : Hinc malum foemi- nas plerumque adoritur, ‘ Quoniam magis deli- ‘ catulo, rariorque corporis habitu, ceu vitae ‘ molliori

‘ molliori et hominum deliciis destinatas, blanda donavit.’

Hypochondriasis raro ante trigefimum quintum aetatis annum, hysteria autem plerumque foeminas, pubertatem inter et annum trigefimum quintum, adoritur. In hac globus, clavus, convulsio, spasma, et syncope plerumque adsunt; in illa vero desunt. Hypochondriacis abdomen, et praecipue ventriculus, extrorsum tumet; in hysteria vero saepissime introrsum retrahitur: Haec plerumque ex improvise miseras subito corripit, adeo ut derepente in terram concidant; et aequae subito fugari solet: Illa vero pedetentim accedit, semper diutius manet, nec unquam subito recedit, viscerum abdominalium obstructions pro causa habet, semperque sibi comites adjungit dyspepsiam, timorem, summam tristitiam, metumque mortis inanem, quae hysteriae vulgo absunt. Hypochondriasis plagis frigidis, hysteria

hysteria vero calidis, oritur : Haec summe irritabilis, illa vero torpida movetur ; haec interdum in epilepsiam, furorem uterinum, aut febrem, ista vero in melancholiam, maniam, icterum, asciten, tympanitidem, ac hecticam mutantur : Viri raro hysteria, foeminae vero saepe numero, senesque praesertim, saepe hypochondriaci tentantur.

Hysteria a syncope secernitur, eo quod alia hysteriae symptomata eam antecedunt, comitantur, vel subsequuntur ; ita muscoli abdominales, praesenti hysteria, aliquando spasmis afficiuntur : Hysteria pariter multo longius (aliquando per aliquot dies) quam syncope primaria (quae rarius ultra horam extenditur) durat ; faciesque in illa tumidiuscula et rubra, potius quam contracta ac pallida, ut in hac fit : In hysteria pulsus, licet debilis, plerumque sentiri potest ; in syncope vero nunquam ; in illa pariter spiratio lenis,

lenis, vitrum obscurans, et lanae flocculas, vel plumulas leves motitans, percipitur. In paroxysmo hysterico, motus quidam obscurus, praefertim imo ventre, adest; in syncope vero primaria semper deest *.

Hysteria internoscitur ab epilepsia, quod convulsio in illa lenior, nec tam generalis quam in hac fit; rariusque spumet os, nec fatuitas unquam sequatur: Quod clavus et globus epilepsiae desint; hysteriae vero plerumque adsint.

Hysteria ex hujus signis praeceuntibus a dyspepsia dignoscenda est: In hac enim aegrae nunquam convulsione aut ullis aliis malis afficiuntur, praeter quae a ventriculo et canali alimentario male affectis oriuntur, qualia sunt anorexia, nausea, vomitus, inflatio, &c.

Podagram atonicam plurimum aemulatur hysteria; aetas vero, sexus, globus, et convulsio plerumque hysteriam satis notant.

Hysteria distinguitur ab apoplexia, eo quod regionis hypogastricae atque umbilicalis motus, globus, &c. vix unquam huic adsint: Apoplexia derepente ingruit, pereunt et sensus et motus; hysteria vero rarissime adeo ex inopinato accedit, ut aegra statim et movendi et sentiendi facultate orbetur: Paroxyfmi quoque plurimum diffident. Apoplexiam comitantur stertor, respiratio alta atque laboriosa, pulsus plenus, magnus, et fortis; quae omnia hysteriae defunt; apoplexia denique aetate provecos plerumque adoritur.

CAUSÆ

CAUSÆ REMOTÆ

In praedisponentes et occasionales rite dividuntur. Illae corpus malo opportunum reddunt; hae vero, quippe quae jam proclivibus, corpus vel stimulando vel infirmando, morbum excitent; in duas iterum classes distribuendae videntur.

Causis quae huic morbo opportunas reddunt, irritabilitas congenita, nam aliquando haereditaria videtur, praecipue adnumeranda est: Cumque haec labes haereditaria, luxus, desidia, aut cujuslibet alius noxae opere, quae corporis vires imminuit, augeatur, proclivitas ad malum quam maxime fieri potest, augebitur.

Systemate jam proclivi, morbus causis levissimis vel corpus, vel animum afficientibus, excitatur; animi affectus hysteriam evidenter saepe excitant;

excitant ; sed modus, quo corpus et animus in se mutuo agant, tanta est caligine merfus, ut illum nullo ingenii acumine assequi possimus.

Animi affectus, in excitantes et deprimentes, distribuendi : Illi totius systematis actionem excitant ; hi vero eandem sedant. Affectus incitantes, quorum principes gaudium et ira eminent, primo perpendemus.

Gaudium saepius quam ullum alium animi excessum hominibus exitium attulisse, ex memoriae proditis comperimus. Sophocles tragicus ille celeberrimus summa se senectute, solitis ingenii viribus etiamnum pollere, probandi cupidus, tragoedia sua facta, coronaque publice ornatus, ineluctabili gaudii fluctu obrutus, mortem oppetiit. M. Juventius, Malna triumphum ei Corsica in ditionem redacta, a Senatu Romano decretum fuisse, certior factus,
ante

ante aram inter rem divinam faciendam, exanimis concidit.

Plura quidem hujus affectus funesta, ex omnium fere gentium historia excerpta, hic loci afferre potuissem; haec vero, quam sit exitialis haec animi perturbatio dulcis, satis evincunt; et fane multo majore agendi vi quam moestitia pollere videtur, ut pluribus rebus factis constat: Horum enim qui anno, turpi maris australis fraude memorando, fortunarum suarum pericula adiere, plures, quibus faulste, quam quibus infaulste, res cesserat, furore correptos fuisse, a Doctore Mead memoriae proditum est.

Ira, licet eodem fere, non tamen hoc modo solo, effectus edit; vim enim cordis et arteriarum, muscutorumque (praesertim respirationi inservientium) vehementer adauget; quamque facile

facile accessum hystericum dèrepente, suscitet, experientia quotidie constat.

Animi affectus, qui vires corporis imminuunt, sunt moeror, metus, horror, &c.

Metus, qui est mali alicujus appropinquantis timor, animum pariter atque corpus vehementer perturbat; hinc cordis palpitatio, artuum tremor ac debilitas; secretiones ac excretiones accelerantur et augentur; nolenti nedum suspiranti urina effluit; stant comae, et vox faucibus haeret.

Contagionum vis ac clades luctuosa ingravescent; tumoribus interdum cutisque morbis favetur; quod infra sequitur exemplum clar. Zimmerman refert: ‘ Some time ago, I had the case of a poor woman of 70 years of age, who had an erysipelatous fever, which was very long and

‘ and dangerous in its course, and was appa-
 ‘ rently brought on by the dread of an appari-
 ‘ tion. This poor woman lived in a lonely
 ‘ house, which had the reputation of being
 ‘ haunted ; and she thought one night she saw,
 ‘ in the person of a large mastiff, the much talk-
 ‘ ed of spirit. Her terror was excessive ; she
 ‘ shrieked out, and fell down in a state of insen-
 ‘ sibility. When she came to herself, she com-
 ‘ plained of anxiety, sickness at stomach, and
 ‘ extreme headach. The next day, she had con-
 ‘ siderable fever ; and, on the day following,
 ‘ her head was considerably inflamed, and great
 ‘ part of it covered with an erysipelatous erup-
 ‘ tion *.’

Horror eodem operandi modo, hoc est, vim
 corporis imminuendo, hysteriam subito excitat.

Cum

* Vide Zimmerman. p. 278.

Cum itaque animi affectus corpora etiam sana ac robusta tam vehementer perturbant, in jam proclivibus hysteriam, caeterosque motus convulsivos, iisdem aut levioribus causis excitari, minime mirandum est.

Bonetus ac Whytt exempla memorant, quibus ex moestitia, ac frustratione, convulsio gravissima, imo animi deliquia, quae etiam semihoram duraverant, supervenerint.

Nec non, his causis ex inopinato et fortius agentibus, homines instar statuarum subito riguisse, et in hoc statu totos dies immobiles permansisse, memoriae proditum est.

Hic morbus ex ideis male consociatis saepe solet redire; quod confirmatur ex eo, quod ad solum loci, ubi primum morbus impetum fecit, nomen, statim fuscitur; hujus rei exemplum praelec.

praelectionibus suis enarrare solebat venerandus Cullen de foemina quadam gravida, vomitu semper (dum utero gerebat) affecta, quoties stolam quandam inspiceret; hoc evenisse patet, ex ideae renovatione; nam cum sutrix vestiaria stolam primum adduxerat, induendi labore fatigata, evomuerat.

Animi affectibus quodammodo affinis est imitatio illa invita et quasi naturalis; epilepsia morbo laborantes solummodo insipientibus, interdum supervenit; exemplum tradit Baglivius
 ‘ Juvenis in Dalmatia gravissimis correpti convulsionibus, propterea quod inspexerat solummodo alium juvenem, dum epilepsia contorquebatur *.’

Eodem spectat exemplum insigne apud clar. Boerhaavium: ‘ In domo, qua pauperes ex elec-

5

D

‘ mosynis

* Bagliv. Prax. Med. lib. 1. cap. 14. § 2.

' mosynis publice aluntur in civitate Harlemensi,
 ' perterrita puella incidit in morbum nervorum
 ' convulsivum, certis paroxysmis reducem: Ad-
 ' stantium et adjuvantium, in eam intenta, iti-
 ' dem corripitur eodem morbo, postridie altera,
 ' deinde tertia, quarta, imo fere omnes, tam
 ' pueri quam puellae: Status miserrimus! Cor-
 ' ripitur hic, corripitur illa, imo fere omnes eo-
 ' dem tempore, dum unum alter adspicit, pro-
 ' sternuntur. Medici solertes frustra adhibent
 ' quae dicat ars, saluberrima antiepileptica medi-
 ' camina. Confugitur tandem ad Boerhaavi-
 ' um, qui misertus infelicitis pauperum fortis,
 ' petiit Harlemum, et dum rem examinat, in-
 ' vadente in unum paroxysmo, vidit convelli
 ' plures specie epilepsiae. Datis incassum re-
 ' mediis optimis a medicis sapientibus, et, ad
 ' imaginationem ex uno in alterum traducto
 ' morbo, rite perpensis, hanc avertendo, credi-
 ' dit posse curam obtineri, et obtinuit. Scilicet,
 ' praemonitis

' praemonitis ephoris, praesentibus omnibus,
 ' iussit per cameram disponi fornaces portatiles,
 ' prunis ardentibus instructas, atque iis imponi
 ' ferreos hamulos, ad certam figuram adaptatos,
 ' tum ita mandavit : Quia omnia frustra forent,
 ' se aliud nescire remedium, quam, ut qui pri-
 ' mus, puer foret vel puella, infausto morbi pa-
 ' roxysmo arriperetur, locus quidam nudati bra-
 ' chii candente ferro ad os usque inureretur ;
 ' utque gravitate pollebat dicendi, perterriti om-
 ' nes ad crudele remedium, dum instare senti-
 ' unt paroxysmum, omni mentis intentione, et
 ' metu dolorificae inustionis, eidem resistunt for-
 ' tioris oblatione ideae ; et certe quantum valeat
 ' hic ab objecto animae intentae revulsio, docet
 ' epilepsia diversimodo curata, ut quidem ipse
 ' terror eandem sustulerit, febris epidemica,
 ' quartana, ptyalismus, matrimonium, virga *.'

Plura

* Vide Boerhaav. Imp. faciens, § 406.

Plura ejusdem rei exempla in nosocomio Edinburgensi observata sunt; ex quibus unum enarrare liceat: Mulier quaedam epileptico paroxysmo correpta fuit, in quo artus vehementer convellebantur; caeterae epilepsia contortam inspicientes, iisdem signis extemplo corripiebantur; quinque aut sex foeminae eodem modo tentabantur; et, ni caeterae amotae fuissent, contagio proculdubio per totum cubiculum percurrisset.

Plurima dantur exempla hysteriae ex eadem imitandi facultate exortae; ea est hujus principii vis, tamque late in genus humanum dominatur: ‘ Sola imitatione multa facimus, multa
 ‘ discimus. Imitatur nondum conscius infans
 ‘ quicquid vel videt, vel audit; et vir adultus,
 ‘ et suae spontis, inscius vel forsitan invitus, tan-
 ‘ tum adhuc imitatur, ut hominum quibuscum
 ‘ versatur mores et sermonis prolationem, quam-
 ‘ vis

vis faepe noiens, acquirat. Omnem fermo-
nem infans imitando discit; aliter, ut quibus-
dam persuasum est philosophis, mutum et tur-
pe pecus futurus.

Huic quodammodo affinis est, altera illa,
subita, et vehementior imitatio, quae, demen-
tiae instar, non singulos tantum homines, sed
totos populos, nonnunquam rapuit. Hac tan-
quam contagione, varii animi affectus, tristes,
laeti, ridiculi ab unius vultu per omnium pec-
tora dimanant. Ardor pugnae, et quasi cer-
tae fiducia victoriae, ab alacri ducis, cui con-
fidunt milites vultu, totam aciem dicto citius
pervadit, et multa millia pectorum pariter ac-
cendit; iidem vero milites, victoria jam
parta, unius vel ignoti hominis terrore per-
culsi, turpiter terga dederunt, nullo modo co-
ercendi*.

Secretiones

* Vide Gregor. Conspect. Med. Theoret. p. 189.

Secretiones solitae suppressae morbum pariter excitare dicuntur ; cum hae subito reprimuntur, morbum quidem excitare possunt.

Secretiones insigniter, et dērepente, adauctae, sanguinisque jactura vel haemorrhagiis, vel scalpello, saepe morbum movent ; haec vero plerumque proclivitatem efficiunt ; rarius enim hae exinanitiones eo perveniunt, ut morbos convulsivos excitent ; et quando hoc evenit, syncope et convulsiones generales, saepius quam hysteria, exoriuntur.

Exinanitio, desidia, somnus nimius, frigus et humor, similes edunt effectus ; et cum haec, et ipsorum contraria, alternis vicibus corpori admoventur, morbus gravissimus late dominabitur.

Aër calidus, praesertim impurus, hystericis plurimum nocet ; hinc saepe morbus in coetibus
bus

bus frequentibus invadit, ubi aër et multum calefcit, et halitu praesentium inquinatur.

Pravus cibus ad malum excitandum haud leviter facit ; proclivibus enim in hunc morbum ventriculus semper delicatissimus est, ita ut cibus, qui citra vel ultra modum stimulat, pessimos edat effectus.

Infimae fortis hominibus, quae thea, narcoticis, ut opio, potu inebriante, et id genus, abutuntur, dum interim cibo nutriente et idoneo carent, morbus suscitatur. Contra, melioris notae hominibus, victus lautior et opiparus, condimenta, vinaque, non solum accessum hysterici movent, sed etiam proclivitatem insignem pariunt ; contra, diaeta justo tenuior his acorem, inflationem, aliaque signa importuna, tandemque hysteriam, paulatim movet.

Intestinorum

Intestinorum vermes acrimoniaque hysteriam inferre dicuntur. Quidam pariter odores morbum interdum accerfunt. Exempla memoriae produntur, ubi mulieres, loco honesto natae, ad odorem rosae paroxysmo hysterico correptae fuerunt, et nidorem tamen nicotianae ferre potuerunt*.

Aliae in syncopen inciderunt cinnamomo olfacto†; et Boylaeus ingeniosus viri mentionem facit, cui vomitionem graviolem excitavit coffaea, quam crocus metallorum, vel alia emetica valentia, et cui aegritudinem intulit odor hujusce liquoris, dum khipopolium praeteribat, quanquam sine ulla noxa olim eum bibere solitus fuerat ‡.

Cel. Boerhaave casum aegrotantis memorat,
quae

* Whytt on nervous diseases, p. 123.

† Ibid.

‡ Usefulness of exper. philos. part 2. p. 260.

quae conspectum felis ferre nequibat, quamque effluvia etiam ejus animalis invisibilia, anxietate, proclivitate ad deliquium animi, et sudatione, affecerunt *. Hanc rem immortalis ille Shakespear, poetarum tragicorum facile princeps, caluisse videtur, Shylock exclamante,

“ Some men there are like not a gaping pig ;

“ Some, that are mad when they behold a cat ;

“ And others, when the bagpipe sings i’ th’ nose,

“ Cannot contain their urine ; for affection,

“ Masterless passion ! sways it to the mood

“ Of what it likes or loaths †.”

Causis hujus morbi remotis jam enumeratis, ipsarum operandi modum indagare forsan necessarium videatur ; cum autem haec res tanta huc-

5 E usque

* Abr. Kaaw Boerhaave impet. fac. Hippoc. dict.

§ 406.

† Merchant of Venice.

usque caligine involvatur, ut philosophorum maximorum ingenia fugerit, quaecunque de eadem collegerim, silentio praeterire cogor.

P R O G N O S I S.

Licet hoc malum visu terribile sit, aegraque spectantibus summo periculo versari videatur, pertinax tamen et diuturnum, potius quam periculofum, habendum est; nam vix unquam exitiale est. Sed interdum in morbos lugubres et lethales, quales abortus, epilepsia, apoplexia, febres acutae, aqua intercus, et interdum in nymphomaniam definit; quae ex labe haereditaria nascuntur exempla, pertinaciora et curatu difficiliora sunt; sed non raro ex his etiam, progrediente aetate, vel coelo et diaeta mutatis, et idoneo vitae regimine, plures convalescunt.

CON.

CONSILIA MEDENDI.

1mo, Hic, ut in omni alio morbo, quantum fieri potest, causae remotae evitandae sunt.

2do, Accessio quamprimum tollenda.

3tio, Recursui occurrendum est.

Inter causas remotas, quae attentionem nostram maxime sibi vindicant, animi affectus, tam deprimentes quam excitantes, potissimum memorandi sunt ; illi occasiones ipsorum vitando, vel affectus contrarios excitando, tollendi sunt. Aër calidus, praesertim halitu praesentium inquinatus, caute vitandus : Si malum a vitio stomachi, vel viscerum obstructione oriatur, morbis primariis quamprimum medendum est. Jam ad

consilium

consilium secundum, nempe accessionem quamprimum tollere, devenimus.

Inter plurima remedia, quae ad paroxysmum ingruentem profligandum laudantur, nullum forsitan bono *aethere vitriolico* praestantius est; sed dosibus solito largioribus, a drachma ad semunciam, propinetur oportet, et dosis semper pro rerum diversitate diversa esse debet; aquae decuplo aether immiscendus est; et ex phiala, non ex cyatho, bibendus est.

Opium secundas tenet; vires ejus longe lateque experientia confirmatae sunt; dosis pro rerum varietate varia, sed plerumque manu solito liberiore, dandum: ‘ Ita enim, testante Sydenham, necessarium est opium in hominis periti
‘ manu organum, ut sine illo manca sit et claudicet medicina; qui vero eodem instructus fu-
‘ erit,

‘erit, majora praestabit, quam quis ab uno re-
 ‘medio facile speraverit.’

Opium et *aether*, idonea dosi praescripta, non solum ingruenti paroxysmo occurrunt, sed etiam praesentem mitiorem, breviorisque saepe reddunt: Si opium aegroti deglutire nequeat, in anum per clysterem magna satis quantitate infundi potest. Hic observandum, haec duo remedia conjuncta praestantiores edere effectus.

Moschus sine dubio praestantissimum est remedium; iisque igitur quibus opium ingratum praescribendus; saepissime autem spem fallit; fortasse quod saepe vel adulteretur, vel nimis parca dosi detur.

Camphora virtute sua antispasmodica diu multumque decantata fuit; sed, quum vires ejus non tam cito diffundantur, rarius ad paroxysmum
 praeca-

praecavendum, aut breviorē mitiorēque reddendum, eo utuntur medici ; saepius in hysteria anomala, et praesertim ad cephalalgiam levandam aut fugandam, adhibetur : In exemplis curatu difficilibus, quae solitis remediis non cedunt, dosibus ad scrupulum praescribenda est.

Sales alkalini volatiles paroxysmum interdum feliciter fugant ; vel soli, vel cum aromatibus, vel foetidis conjuncti, exhibendi sunt ; haud raro accessiōem sistunt ; si autem eo progressa est ut deglutiendi facultas interpelletur, naribus admoti haud leviter adjuvant.

Aqua tepida variis modis usurpatur, sed pediluvium plerisque aliis anteferendum ; hoc enim aliquando paroxysmum solvit : Clar. Whytt tussim hystericam, manum aquae tepidae immergendo, curatam memorat.

Gummi

Gummi foetida aliquando profunt ; possunt vel adhiberi substantia, vel potius tinctura, quippe quorum vis hac forma in corpus facilius diffundatur ; sed majori solito dosi, uti ad semunciam tinct. vel ultra, adhibenda sunt. Enematis forma pariter commodè dari possunt gummi foetida.

Terror, et alii animi affectus, saepe recursum occurrant ; hoc modo operari videntur aqua frigida aegrae affusa, amuleta, incantamenta, &c. menti scilicet horrorem incutiunt, et attentionem altius in se convertunt ; cum autem terror non sine periculo excitari possit, paroxysmorum recursum occurrendo idoneus non videtur.

Quam maxime refert ut ipsa aegrotata recursum obnitatur ; aegrae enim conamina saepe plus quam omnia et validissima remedia valebunt ;

si enim animus ingruenti paroxysmo cedat, frustra medici contra nitentur.

Valeriana Sylvestris, castoreum, ruta, pulegium, plurimaeque alia id genus, alia ab aliis scriptoribus laudantur; sed remediorum valentiorum causa praetermittenda sunt; et nunc dierum vix alibi quam in scriptis veterum reperiunda sunt.

Electricitas laudatur, et saltem globum hystricum saepius dispulit.

Sanguinis missio a pluribus, nec infimae notae auctoribus, laudatur; Sed cum morbus a debilitate saepe pendeat; cumque pleraque remedia usu comprobata stimulantia sint; cumque denique sanguinis missio saepe morbum excitet, tali remedio utendo debilitas augebitur. Exitiale interdum idem hoc remedium fuisse testatur Sydenham, et habitui sic debilitato morbum longius.

gius inhaerescere scribit Hoffman. Jamque ad consilium tertium, nempe accessionis recursui occurrendi, devenimus.

Non difficile est plerumque paroxysmum solvere, sed ipsius recursui occurrere, hic labor, hoc opus.

Ad hoc vero imprimis necessarium est, ut causae excitantes, quantum fieri potest, evitentur; secundo, illi corporis statui, qui morbo opportunas reddat, occurratur.

Cum hysteria ex quovis animi affectu perturbante oritur, quicquid huic renovando favet caute vitandum est.

Plurima dantur morborum convulsivorum exempla ex hac causa pendentium, quae aegro affectum contrarium excitando, penitus profligata sunt. Hujusmodi insigne exemplum memorat

Tulpius : ‘ Juvenis Britannus, impensius (ut fo-
 ‘ let illa aetas) amorī indulgens, percussus fuit
 ‘ adeo vehementer ex inopinata matrimonii re-
 ‘ pulsa, ut obriguerit instar stipitis, sedens in
 ‘ sedili suo κατόχος, sive dententus, sive congela-
 ‘ tus, per integrum diem : Retinensque conti-
 ‘ nenter eundem situm, et oculos non minus
 ‘ apertos. A qua figura, ne latum quidem cum
 ‘ recederet unguem, jurasses certo, te statuam
 ‘ potius quam hominem videre. Adeo quippe
 ‘ fuere omnia non modo rigida sed plane im-
 ‘ mobilia. Verum ubi exclamaretur, alta voce,
 ‘ rem ipsius meliori esse loco, et cupitam habi-
 ‘ turum amicam, modo ad se reverteretur, pro-
 ‘ filiiit confestim ex sedili, et, quasi excitatus ex
 ‘ profundiore somno, rediit actutum ad se, dis-
 ‘ ruptis protinus illis vinculis, quibus ipsum
 ‘ arcte illigaverat, tenacissima haec catoche *.’

Cum

* Vide Tulpīi Observationes Medic. lib. i. cap. 22. ;
 Item Galen. comm. 2. in pror. cap. 55. ubi similli-
 mum effectum delineavit.

Cum morbus ex quavis excretionē suppressa
 oriatur, haec quam primum instauranda est;
 cum corpus vero, sanguinis jactura, aliave ex-
 inanitione, fame, frigore et humore, inedia, fimi-
 libusque, debilitatur, cortex Peruvianus, ferrum,
 vinum, diaeta lauta, et exercitatio tum animi,
 tum corporis modica, utenda sunt. Si vermes
 intestinis adsint, anthelmintica exhibenda sunt,

Interea, dum accessioni venturae his modis oc-
 curritur, corporis status, qui morbo opportunas
 reddit, quantum fieri potest, emendandus est.

Auxilia quae huic consilio respondent, sunt
 vel remedia stimulantia, ut vinum, aromata, &c.
 vel tonica, ut cortex Peruvianus, ferrum, cu-
 prum, ammoniacum, et arsenicum: Omnibus
 vero tonicis balneum frigidum praesertim ma-
 rinum anteferendum est.

Idoneo

Idoneo non solum corporis, sed etiam animi regimini magis, quam omnibus medicamentis, fidendum est; non solum quantitas, sed etiam qualitas ingestorum respicienda sunt; animi regimini prae omnibus advigilandum: Quam maxime alacris ac aequus fit, opera gnaviter danda est, nec otio torpeat, nec labore improbo frangatur.

Sed non nisi in hoc regimine et auxiliis acriter perseverantibus utilitas ulla speranda est: Quod enim Montanus de hypochondriasi, pare jure, de hysteria praedicandum: ‘In curatione
 ‘hujus morbi, non licet praefinire tempus men-
 ‘sis unius, aut anni, sicut in aliis contingat; sed
 ‘oportet in toto vitae suae tempore curationi
 ‘operam dare, interdum curationi, interdum
 ‘praeservationi, attendendo.’

F I N I S.

